

Broedvogelinventarisatie eendenkooi en terrein PEN-centrale

in de omgeving van oude en nieuwe Muiderbrug, 1972

Ligging:

De eendenkooi ligt aan de oostkant van het Amsterdam-Rijnkanaal tussen de "oude" Muiderbrug en de "oude" spoorbrug, die uit de jaren 1888 en 1889 stamt.

Het andere gebied, dat dit jaar eveneens geïnventariseerd werd, ligt benoorden de "nieuwe" Muiderbrug en onder de Hoofdweg, die naar de PEN-centrale van Diemen loopt.

Terreinbeschrijving:

De kooi wordt voor driekwart door weiland omgeven. Het overige deel wordt begrensd door een plaatselijk zeer drassig terrein van de Waterstaat, dat met jonge wilgen en elzen, en grote biezenpollen begroeid is. De eendenkooi bestaat uit een ruw, hoekig stuk bos met in het midden een rietveld. Het rietveld heeft de plaats ingenomen van de vroegere kooiplas, die nu helemaal verland is.

Het bos dat het riet omringt is hoofdzakelijk uit elzen en hoge wilgen samengesteld. De randen daarentegen bestaan mede uit grote meidoorns, dichte braamstruiken, en essen.

De veenachtige bodem is in de kooi zeer moerassig, en staat op sommige plaatsen zelfs onder water. Dit heeft tot gevolg dat de onderbegroeiing uit kluiten gele lissen, riet of varens bestaat. Een dichte massa brandnetels en kleefkruid vormt de kruidlaag in de NW-hoek van de kooi.

De schrale, droge bodem van het PEN-terrein vindt zijn weerslag in de beplanting, die namelijk uit een jong bos bestaat, dat zeer dicht is, en waarin berken en wilgen domineren. Talrijk mogen de twee soorten orchideeën worden genoemd, die hier groeien. Dankzij het jonge stadium, waarin het bos zich bevindt, konden fitis en tuinfluiter een redelijk dichte populatie bereiken.

Nestkasten:

In de kooi zijn vier plastic nestkasten opgehangen, waarvan dit jaar maar 1, door een ringmus, werd bezet. Niettemin was er dit jaar in 3 kasten wél met nestbouw begonnen, waarvan er dus 2 op niets uitliepen. Oorzaken van de onderbezetting zijn o.a. verstoring en/of plundering door de jeugd; de concurrentie van de in overvloed aanwezige natuurlijke holten kan hier mede invloed op hebben uitgeoefend. In 1971 was de koolmees o.a. wel broedvogel van de plastic nestkasten.

Invloeden:

Tussen de vogelbevolking van de eendenkooi en die van het landgoed "Betlem" (tevens "vrij vogelreservaat"), dat aan de andere kant van het kanaal ligt, bestaat een wederzijdse uitwisseling van fouragerende vogels. 's Winters zijn het vooral sijzen, in het broedseizoen o.a. ringmus en mezen.

De indruk bestaat sterk, dat sommige broedvogels de eendenkooi en het landgoed Betlem als één geheel beschouwen; het kanaal blijkt kennelijk geen probleem te vormen.

De soorten, die hun territorium over beide gebieden hadden gespreid, waren dan grote bonte specht, gekraagde roodstaart en waarschijnlijk de grauwe vliegenvanger.

Nemen we gekraagde roodstaart en grote bonte specht als voorbeeld.

De gekraagde roodstaart zong van 10 april af tot begin juni regelmatig in de kooi, maar er waren onderbrekingen van soms 1 week of langer: gedurende deze perioden werd er een gekraagde roodstaart zingend aan de overkant geregistreerd.

Bij de grote bonte specht was iets dergelijks het geval: deze werd in beide gebieden "zingend" (roepend) en fouragerend aangetroffen. Er zijn in de kooi tevens een tiental uitgehakte spechtenholen aanwezig. Het is daarom niet uitgesloten, dat bovengenoemde soorten incidenteel als broedvogel voor de eendenkooi kunnen worden geclassificeerd. Deze kans is echter

zeer klein, omdat het landgoed aan de andere kant van het Amsterdam-Rijnkanaal qua oppervlakte en bossage ongetwijfeld door de vogels wordt geprefereerd boven de kooi.

Toekomst:

Verbreding van het Amsterdam-Rijnkanaal, - waarvoor de nieuwe bruggen al bijna klaar zijn -, zal het voortbestaan van de kooi in ernstige mate bedreigen. Het verdwijnen ervan zou jammer zijn, alleen al om de broedgelegenheid, die deze de boomvalk biedt.

De boer, die eigenaar is van de kooi, heeft buiten de rietopbrengst en het kleine beetje gras voor zijn koeien geen enkel belang bij het voortbestaan ervan, eerder bij het verdwijnen. Bescherming geniet de kooi niet.

LIJST VAN BROEDVOGELS:

Kooi = eendekooi + terrein Waterstaat.

PEN = PEN-terrein.

- wilde eend, broedvogel, doch in beide terreinen niet talrijk.
- boomvalk: in het voorjaar aanvankelijk 3 exx in de kooi, daarna steeds 2 exx bij het nest, waar in 1971 een paar boomvalken broedde. Geen waarnemingen meer na 1 juni, maar op 13 juli weer 2 exx roepend en alarmerend. Een broedgeval is dit jaar echter niet geconstateerd.
- patrijs, kooi 1 paar. Op 5/6 1 paar met pas uitgekomen jongen gezien.
- fazant, kooi 2 paar, PEN 2 paar. In totaal 3 oo met groepje juvenielen waargenomen.
- waterhoen, kooi 2 paar, PEN 1 paar. Op 18/6 het eerste juveniel waargenomen.
- scholekster, kievit, grutto, tureluur, broedvogel op weilanden, die de kooi omringen.
- houtduif, kooi meer dan 5 paar, waarschijnlijk ook broedvogel in PEN, niet geteld.
- boerenzwaluw, broedvogel in enkele paren onder klapbrug van PEN-terrein.
- witte kwikstaart, kooi 1 paar (bij oude Muiderbrug), PEN 1 paar (broedde waarschijnlijk in de directe omgeving van het PEN-terrein.).
- winterkoning, kooi 5 paar (optimale dichtheid), PEN 2 paar.
- heggemus, kooi 1 paar. Eerste zwervende, zingende, ô op 5 juni.
- zanglijster, kooi 1 paar. Op 8/4 2 zingende ôô, maar 1 ervan was kennelijk op doortrek.
- merel, niet geteld, kooi + 5 paar, ook broedvogel in PEN.
- zwarte roodstaart, 1 paar vaak fouragerend bij kooi en PEN-terrein; waarschijnlijk broedvogel PEN-centrale. Op 18/6 de ouders met 2 juv.
- roodborst, kooi 1 paar ?
- kleine karekiet, kooi 1 paar.
- bosrietzanger, kooi mogelijk 1 paar. Zang m.i.v. 5/6, daarna erg weinig gehoord.
- spotvogel, kooi 2 paar (tweede territorium pas midden juni gevestigd) PEN 1 paar.
- tuinfluiter, kooi 3 à 4 paar, PEN 5 paar.
- grasmus, kooi 1 paar (terrein Waterstaat); een tweede territorium was bij de oude spoorbrug, dit viel echter buiten het geïnventariseerde terr.
- fitis, kooi 5 paar, PEN 12 à 13 paar.
- tjiftjaf, kooi 5 paar (optimale dichtheid ?), PEN 2 paar.
- koolmees, kooi 2 paar, PEN 1 paar ? mogelijk van bij woonboten afkomstig.
- pimpelmees, kooi 1 paar (nestelde in boomholte).
- matkop, kooi 1 paar (hier standvogel).
- rietgors, kooi 2 paar, PEN 2 paar.
- zwarte kraai, kooi 2 paar. Bijna vliegvlug jong mogelijk door boomvalk van het nest verdreven (13 juli inspectie van oude nesten).
- ekster, kooi 1 paar, PEN 1 paar. Op 5/6 in de kooi 2 pas uitgevlogen juvenielen dood gevonden.

vink, kooi 2 paar (aanvankelijk, begin april, 3 paar).
ringmus, kooi 1 paar (mogelijk een tweede vestiging).
spreeuw en huismus, hiervoor was er broedgelegenheid onder de oude Muiderbrug; deze soorten zijn echter niet geteld.

In totaal werden er in de kooi plus terrein Waterstaat en het PEN-terrein 30 broedvogelsoorten vastgesteld.

De lijst van in totaal waargenomen soorten (ongeveer 80) is niet bijzonder groot, mede doordat het accent op het waarnemen van de broedvogels lag, en niet op de doortrekkers en andere gasten.

In de winter van 1971/'72 was de eendenkooi van november tot in februari/maart slaapplaats van maximaal 2 buiserden.

Tijdens de winter fourageerde in de kooi een groep sijsjes van + 150 exx.

Op 3 mei 1972 werden 's avonds twee roepende purperreigers waargenomen, op 16 juni o.a. 6 kruisbekken (waaronder 1 ♂).

Uit het kleine PEN-gebied stammen de waarnemingen van een houtsnip op 5 maart 1972, en van een doortrekkende zingende sprinkhaanrietzanger op 11 mei 1972.

M.J.C. Singor
Amelandstraat 4
Amstelveen.
Tel. 432062.

september 1972
MS/vDr